

ERKEKLİKLERİ VE COĞRAFYAYI KONUMLANDIRMAK

[Placing Masculinities And Geography]¹

Lawrence D. Berg & Robyn Longhurst

Türkçe Çeviri: Özge Zeybekoğlu
Araştırma Görevlisi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
ozgezeybekoglu@hotmail.com

ÖZET

Bu makale erkeklik çalışmaları alanında çalışanlara yakın dönemlerdeki araştırmalara ilişkin genel bir çerçeve sunmak ve coğrafi bilgi üretiminin İngiltere merkezli karakterinin eleştirisi içinde erkeklik çalışmalarını bir yere yerleştirmek amacıyla ele alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: Erkeklik, coğrafya, erkeklik çalışmaları.

ABSTRACT

In this article our aim is to provide readers with a brief overview of some of this recent research and to place these works within a critique of the Anglocentric character of geographic knowledge production.

Keywords: Masculinity, geography, masculinity studies.

¹ Lawrence D. Berg ve Robyn Longhurst'un "Placing Masculinities and Geography" başlıklı makalesi *Gender, Place and Culture*'da yayımlanmıştır. Bu çalışmanın Türkçe dilinde yayımlanmasına izin veren yazarlarımıza ve Carfax Publishing/Taylor&Francis Group'a teşekkür ederiz. // Berg, Lawrence D.; Longhurst, Robyn, (2003). "Placing Masculinities and Geography", *Gender, Place and Culture*, cilt 10, sayı: 4, p. 351-360.

GİRİŞ

“Gender, Place and Culture” yayıma başlandığından bu yana geçen on yıl içinde, erkekleri, eril özellikleri ve erkeklikleri inceleyen feminist ve pro-feminist esinli çalışmalar gittikçe artan bir şekilde odak noktası olmuştur. Bu makalede amacımız, yakın dönemdeki araştırmalara kısaca bir göz atmak ve daha sonra coğrafi bilgi üretiminin İngiltere merkezli (anglocentric) karakterinin eleştirisi içinde bu çalışmaları bir yere yerleştirmektir. Makale şu şekilde devam eder: Zamansal ve coğrafi olasılığını vurgulamak için erkekliğin kısa bir tanımı ile başlayacağız. Bu tartışmayı, “Gender, Place and Culture”ın yayıma başlandığından bu yana on yıl içinde tamamlanan erkekliğin sosyal ve kültürel coğrafyaları çalışmalarına özel bir vurgu yaparak, erkeklik üzerine son 20 yılda yürütülen bazı araştırmaların kısa bir incelemesiyle takip edeceğiz. İncelememizin kapsamlı olmaktan ziyade gösterge niteliği taşıdığını belirtmek önemlidir. Buradaki amacımız, erkeklik üzerine çalışmaların Anglo-Amerikan coğrafyada kavranışının bağlamını oluşturan belirgin bilgi ölçeklendirmesine dair eleştirimiz için bir bağlam ortaya koymaktır.

ERKEKLİĞİ TANIMLAMAK

Oxford İngilizce Sözlüğü'ne göre ‘erkeklik’ terimi: ‘Eril olma olgusu veya durumuna; erkeklerin özellikleri olarak addedilen niteliklerin bir araya toplanmasına; erkeklik, mertlik’e karşılık gelir. Erkek, eril veya erkek gibi olmanın ne anlama geldiğinin sosyal karakterini nitelemeden erkekliği bu şekilde tanımlayarak, OED editörleri cinsiyet/toplumsal cinsiyet şeklindeki ikili bölünmelerden kaynaklanan doğal karşılımları (sorgulamadan kabul edilen) ve sağduyu yaklaşımlarını örtülü bir biçimde sürdürürler. Bu anlayışla OED, erkekliği niteliklerin bir araya toplandığı, doğal bir karakter, davranışlar seti ya da normu olan bir nesne olarak tanımlar. Bu nitelikleri ve özellikleri, erkekliğin erkek bedenine ilişkin temel yaklaşımlarının doğal karşılımlarından ileri gelir (bakınız Longhurst, 2001). Erkekliğin özcü -ve pozitivist ve normatif yaklaşımla yakından ilgili olan tanımlarının gizli tuzaklarına düşmek istemiyorsak, erkekliğin kimlik inşasının (ve yeniden inşasının) ilişkisel karakterini de içine alan daha eleştirel bir tanımlamaya ihtiyacımız vardır (bakınız Connell, 1995).

Erkekliği ilişkisel olarak düşünmek, onu içinden çıktığı toplumsal cinsiyet ilişkileri sistemine bağlı olarak düşünmeyi zorunlu kılar. Erkekliğin –yeniden- inşasının ilişkisel ve süreçsel bağlamlarına odaklanmak kavramı tanımlamayı zorlaştırırsa da, Bob Connell’in (1995, s.71) erkekliğin işler bir tanımlaması için iyi bir başlangıç noktası sunduğunu düşünüyoruz:

Erkeklik... Aynı anda, toplumsal cinsiyet ilişkileri içinde bir yer, kadınların ve erkeklerin yer işgal ettikleri toplumsal cinsiyet içinde konumlanan pratikler ve bu pratiklerin bedensel deneyim, kişilik ve kültüre olan etkisidir.

Connell erkekliğin zamansal olasılığını anlasa da, ironik olarak (uzamsal metaforları kullanımına bakıldığında), coğrafi özelliğini açık bir şekilde onaylamaz. Hem erkekliğin inşası için (ve yeniden inşası için) hem de terimin anlamlarını kavradığımız yollar için bağlamın, ilişkilerin ve pratiklerin önemi göz önünde tutulduğunda, erkekliğin hem coğrafi hem de zamansal şartlara bağlı olduğunun yeterince açık olduğu görülmelidir. Belki de aynı derecede önemli olan, kimliğin farklı zaman ve mekânlarda yapılanışında bir araya gelen olası toplumsal cinsiyet bağlamının, ilişkilerinin ve pratiklerinin çokluğu göz önünde tutulmasının çıkarımlarıdır ki, o zaman tekil erkekliklerden konuşmak yerine çoklu erkekliklerden söz etmeliyiz. Ayrıca, pratiğin ürünü olan herhangi bir erkeklik, aynı zamanda farklı biçimlerde yapılanmış ilişkilerin içinde yer alabilir. Buna göre, erkeklik “her zaman sonsuz bir çelişkiye ve tarihsel karmaşaya eğilimlidir” (Connell, 1995, s. 73; bakınız Jackson, 1991; Dawson, 1994; Berg, 1999; Bonnett, 1999). O halde erkeklikler, toplumsal cinsiyet ilişkileri içinde yüksek oranda belirsiz nedenlere dayanan, sabit olmayan, tartışmalı alanlardır. Kimlik üretimi süreçlerini ve alanlarını hem erkekliklerin inşasını hem de – bizim de tartıştığımız- erkekliği anlamının yollarının inşasını tam da erkekliğin bu olumsal ve sabit olmayan karakteri çok önemli kılar.

Okuyucunun bu makalenin geri kalanını okurken bu ikili hareketi yani, kimliklerin inşası ve bu inşanın kavranışını, akıllarında tutmalarını istiyoruz. Coğrafyacılardan bu ilk açının yani, kimliğin mekânsal inşasının farkında olmalarına karşın ikinci açığa yani, (coğrafi) kavrayışın mekânsal inşasına daha fazla önem vermeleri gerektiğini tartışmaya açmak istiyoruz. Bu makalenin devamında, analiz nesnemiz hem erkeklikler hem de erkeklikler üzerine coğrafyacılardan

yapılan analizler olacaktır. İkinci bölüm erkeklik ve Anglo-Amerikan coğrafyada, coğrafya çalışmalarının tarihini kısaca (ve bir bakıma da şematik bir biçimde) ortaya koyacaktır.

ERKEKLİKLER VE COĞRAFYALAR

Başlangıçlar

Erkekliğin bugünkü eleştirel analizi, Bob Connel'in (bakınız Connell, 1985, 1987) erken dönem çalışmaları ve onun Tim Carrigan ve John Lee (bakınız Carrigan vd., 1987) ile olan çalışmalarına borçludur. Örneğin Carrigan'ın tartışması basitçe biyolojistik veya öznel olmayan erkekliği kavramanın her türlü şeklinin başlangıç noktası, erkeklerin toplumsal cinsiyet düzenini oluşturan sosyal ilişkilere katılımı olmalıdır" şeklindeydi (Carrigan vd., 1987, s. 89). Bu zamandan önce, erkekler ve erkeklikler üzerine odaklanan çoğu sosyolojik analiz, kadın/erkek ve baskın-ezilmiş erkekler arasındaki eşitsiz güç ilişkilerini görmekte başarısız bir yaklaşım olan "cinsiyet rolleri" üzerine odaklanmıştı (bakınız Donaldson, 1993). Carrigan ve meslektaşları bu yaklaşım yerine "cinsiyet/toplumsal cinsiyet" sistemi içinde mevcut olan güç ilişkilerinin farkında olunması gerektiğini savundular. Gayle Rubin'den (1975) aldıkları bu deyim "farklı şekillerde olsa da tüm toplumlarda bulunan toplumsal cinsiyet bölünmeleri ve sosyal yeniden üretmeye bağlı sosyal ilişkilerin modelini çıkarma"yı betimlemek anlamına gelir (Carrigan vd., 1987, s. 89).

1987 ve 1990 arasındaki dönem, erkekliğin eleştirel analizlerinin gelişimi açısından üretken bir zamandı (örneğin bakınız Brod, 1987; Davidoff & Hall, 1987; Hearn, 1987; Mangan & Walvin, 1987; Chapman & Rutherford, 1988; Brittan, 1989; Seidler, 1989; Segal, 1990). Anglo-Amerikan coğrafyanın uzun bir androsentrik (androcentrism) ve erkeklik tarihi varken (Rose, 1993), coğrafyacılar da erkeklerin etkinlikleri ile meşguldü ve disiplinin bir hegemonik erkeklikler eleştirisi geliştirmesi daha uzun bir sürede gerçekleşti. Ancak 1989'da erkeklik çalışmasının ana hatlarının ortaya çıktığını görmeye başlıyoruz (Jackson, 1989). İki yıl sonra Peter Jackson'ın (1991) erkekliğin kültürel politliğini çalışmanın zorunluluğu üzerine yazdığı programatik yazısı basıldığında, erkeklik gerçekten, Anglo-Amerikan coğrafyada başat bir analiz nesnesi olmaya başlamıştır.

Jackson programatik yazısına, beyaz arzu, heteroseksüel erkeklik ve siyah erkek bedenleri arasındaki ilişkinin İngiltere reklamcılığındaki durumuna yönelik esaslı bir analizle devam etti (Jackson, 1994). *Gender, Place and Culture*'ın ilk baskısında yayımlanan Jackson'ın çalışması, dergide yayımlanan hegemonik erkekliğin belli formlarına yönelik ilk esaslı analiz oldu. Jackson ve meslektaşları toplumsal cinsiyet genelinde ve erkeklik özelinde Anglo-Amerikan coğrafi çalışmalarının gelişiminde önemli bir rol oynadı. Daha yakın geçmişte, Jackson, Nick Stevenson ve Kate Brooks erkekliklerin ve erkek dergilerinin kapsamlı bir analizini yayımladı (Jackson vd., 1999, 2001).

Maskülnite, Maskülnizm ve Coğrafya

Feminist coğrafyacılar uzun zamandır erkeklik tartışmalarına daha çok dolaylı bir biçimde, disiplinde yürütülen androsentrik ve maskülnist karakterli çalışmalara odaklanarak, katılmaktaydılar. Bu tür eleştirilerin erken dönem örneklerini, Amerikan coğrafyacılarının sözde evrensel bulgularının androsentrik karakterli olduğunu fark etmekte gösterdikleri başarısızlığa işaret eden Janice Monk ve Susan Hanson'ın (1982) çalışmalarında bulmak mümkündür (bakınız Zelinsky vd., 1982). İngiliz Coğrafyacıları Enstitüsü'nün Kadınlar ve Coğrafya Çalışma Grubu birkaç yıl sonra benzer bir İngiliz coğrafya eleştirisi ortaya koydular (WGSG, 1984).

Bununla birlikte, 1990'ların ilk dönemlerinde coğrafi bilgi üretimi analizleri, maskülnite ve maskülnizm üzerine daha belirgin bir biçimde eğilmeye başladı. Gillian Rose'un (1993) çalışması, *Feminizm ve Coğrafya*, disiplinde maskülnite ve maskülnizm üzerine daha belirgin bir odaklanmanın belki de daha açık bir müjdecisi olmuştur. İlerleyen yıllar, analizin başat nesnesi olarak coğrafyanın belli yönlerden erkekliği ile disiplinin erkekliğe eleştirilerinin çeşitlenmesine tanıklık etti (bakınız Berg, 1994, 2001; Longhurst, 1994, 1995, 1997; Pile, 1994; Sparke, 1996).

1990'ların Sonları

Erkeklikler ve coğrafya üzerine çalışmaların son zamanlardaki incelemelerinde (Longhurst, 2000, s. 440) içimizden biri "90'ların sonları erkeklik, eril kimlik ve erkekler üzerine telaşlı bir coğrafi

çalışma gibi bir şeye tanıklık etti” şeklinde bir not düştü. 90’ların başında Peter Jackson’ın önderliğinde, sosyal ve kültürel coğrafyacıardan özellikle feminist perspektifleri kullananlar, 90’ların sonunda erkeklikler üzerine ilgilerini yoğunlaştırdılar (bakınız Gregson & Crewe, 1998; Johnston, 1998; Woodward, 1998; Campbell vd., 1999). 90’ların sonunda erkeklik, cinsel-mekânsal ilişkilerle ama özellikle gey cinsel-mekânsal ilişkilerle ilgilenen coğrafyacılar için odak noktası olmaya devam etti (bakınız Brown, 1998; Knopp, 1998 ve Journal of Southern African Studies’in erkeklikler üzerine özel baskısı, 1998).

Bununla birlikte, 90’ların belki de en ilginç eğilimi erkeklığe, feminist coğrafyacıların artarak gösterdikleri sosyal, kültürel, seksüel ilgi değil de disiplin içinde çeşitli başka alanlarla ilgili diğer coğrafyacıların ilgi göstermesi olmuştur. Erkeklik erişimini kent coğrafyasına (bakınız Sommers, 1998), ekonomik coğrafyaya (bakınız Blomley, 1996), istihdam coğrafyalarına (bakınız McDowell, 1997; Massey, 1998), hastalık, sakatlık ve engellilik coğrafyalarına (bakınız Valentine, 1999) ve sömürge sonrası coğrafyalarına (bakınız Phillips, 1997; Berg, 1998a, 1998b, 1999) yaymaya başlamıştı. Böylece erkeklikler üzerine üretilen coğrafi çalışma sadece sosyal, kültürel, seksüel ve feminist coğrafyalar başlıkları altında kalmaktan çıkmış oldu.

Bununla birlikte bu elbette, 90’ların sonunda bütün coğrafyacıların dikkatlerini erkeklığe çevirdiklerini iddiasını ileri sürmek değildir. Erkeklik tartışmaları fiziksel coğrafya, coğrafi bilgi sistemleri, çevre çalışmaları, ulaşım coğrafyası ve nüfus coğrafyası gibi birçok alt disiplin alanlarında hala eksikti veya sınırlı bir biçimde devam etmekteydi.

2000’lerin Başları

2000’ler 90’larda başlayan telaşlı çalışmanın biraz zayıflama işareti vererek devam ettiğini gördü. Erkeklik üzerine daha yeni çalışmalar bu makale kapsamında sıralamamızın mümkün olmadığı kadar çok olduğundan, sadece son üç yılda yayımlanan çalışmaların çeşitliliğini göstermeye çalışacağız.

Erkeklikler 2000'lerde kırsal çalışmalar alanında, Yeni Zelanda'da dağcılık ve erkeklikler (Morin vd., 2001); İrlanda'daki kırsal erkeklikleri değiştirmek (Ni Laoire, 2002); İngiltere'de kırsallık, erkeklik ve homoseksüellik arasındaki çekişmeli ilişkiler (Bell, 2000); Norveç'in orman endüstrisindeki erkeklikleri değiştirmek (Brandth & Haugen, 2000); Avustralya ve Yeni Zelanda kırsalında çiftçi erkeklikleri (Liepins, 2000; bakınız Saugeres, 2002) ve İngiltere taşrasında askeri erkeklik (Woodward, 1998, 2000) gibi kırsal yaşamın tamamını inceleyen makalelerle önemli bir odak noktası haline geldi. Jo Little ve Ruth Panelli (2003) ve Little (2002) toplumsal cinsiyet ve kırsallık alanında filizlenen araştırmalar hakkında yararlı genel incelemeler sunarlar (aynı zamanda Köy Sosyolojisi özel baskısına bakınız, 2000).

Sosyal ve kültürel coğrafyacılar iş, erkeklikler ve coğrafya hakkında araştırma yapmaya geldiğinde eşit bir şekilde üretken olmuşlardır. Örneğin, Stuart Aitken ve James Craine (2002), heteroseksüel maskülen arzuların potansiyel özgürleştirici yanlarını açıklamak üzere Matt Johnson'ın müziğindeki "duygusal coğrafyaları" incelerler (cf. Hubbard, 2000). Anne Sofie Lagran (2003) Oslo, Norveç'te internet kafe mekânları, bilgisayarlar ve bilgisayar oyunlarının kesişiminde oluşan farklı formlardaki erkeklikleri ana hatlarıyla ortaya koyar (bakınız Holloway vd., 2000). Karen Lysaght (2002), mekânsal bağlamın toplumsal cinsiyet kimliklerinin performansını etkilediğine yoğunlaşarak, bölünmüş şehir Belfast'taki baskın ve bastırılmış erkekliklerin edimsel karakterini analiz eder. Aynı özel tema kapsamında, *İrlanda Coğrafyası* sayısında –"İrlanda'nın insan coğrafyalarını ortaya çıkarmak"- Aoife Curtin ve Denis Linehan (2002) İrlandalı gençler arasında erkekliklerin inşasını araştırır. Kathleen Mee ve Robin Dowling (2000) Avustralya, Sydney banliyölerinde işçi sınıfı erkekliklerinin ve işsizlik, istihdam ve filmsel temsillerin değişimini incelerler. Bunlar son beş yıl içinde üretilen erkekliklerin sosyal ve kültürel coğrafyaları arasında sadece birer örnektir. Bu çalışmalarda ilginç olan, geniş bir mekân ve yer dizisi içinde geniş ve çeşitli birçok fenomenin analizini gerçekleştirmiş olmalarıdır.

Tahmin edileceği gibi, "Gender, Place and Culture" erkeklikler üzerine eserlerin yayımlanmasında önemli bir rol oynamıştır. 2000'den bu yana dergi, Kanada'daki hayırsever "Büyük Biraderler" adlı derneğin çalışmaları aracılığıyla oluşturulan rahatsız erkeksi mekânlar (Hopkins, 2000), Avustralya'nın heavy metal müzik sahnesi Brisbane'deki kasvetli toplumsal cinsiyet ilişkilerinin –yeniden- inşası (Krenske & Mckay, 2000); ABD'de (maskülinist) devlet, erkeklik ve polislik faaliyetleri arasındaki ilişki (Herbert, 2001); Burkina Faso'da görülen işgücünün yerel toplumsal

cinsiyete göre bölümlenmesinin tarihsel kökenleri (Freidberg, 2001); Irvin Kaliforniya’da, kadınların korkak ve tehlike altında gibi algılanmaları üzerine temellenen erkeksi kimliklerin inşası (Day, 2001); İkinci Dünya Savaşı öncesinde Finlandiya’da spor, toplumsal cinsiyet (özellikle erkeklik), millet ve sınıf arasındaki bağlar (Tervo, 2001); 1929’larda erkeklik, engellilik ve Afrika’daki İngiliz koloni söylemi arasındaki ilişki (Myers, 2002); ve İngiltere’de erkekliğin büyüyen krizini vurgulayan tartışmalar bağlamında, beyaz işçi sınıfı erkeklerinin maskülen işçiler olarak kendileri hakkındaki algıları (McDowell, 2002; bakınız McDowell, 2000) gibi birçok sorunu inceleyen makaleler yayımlandı.

Erkeklik çalışmalarının coğrafya alanında olgunlaşmaya başladığını gösteren kesin bir işaret vardır: Bu konular üzerine yayımlanmış birikimlerin görünüşü. Hem Frances Cleaver (2003) hem de Cecile Jackson (2001) özellikle erkeklikler ve gelişim üzerine odaklanmış makaleler dizisini içeren kitapları yayıma hazırladı. Lisa Lindsay ve Stephen Miescher (2003) Afrika’nın farklı bölgelerinde erkekliklerin inşasına yönelik bir dizi tarihsel açıklamayı bir araya getirdi. Tamar Mayer’ın (2000) yakın zamanlı derlemesi, sadece erkeklikler hakkında olmamakla birlikte, erkeklikler ve milliyetçilik arasındaki ilişkiye odaklanan bir dizi işe yarar makale sunmaktadır. Bettina van Hoven ve Kathrin Hoerschmann (yakında çıkacak olan) erkeklik ve coğrafya üzerine bazı önemli makaleleri sunmayı vaadeden, *Erkekliğin Mekânları* adlı bir derlemeyi yayıma hazırladı. Avustralya, Çek Cumhuriyeti, eski Doğu ve Batı Almanya, İngiltere, Fiji, Fransa, Hindistan, İskoçya ve ABD’de erkekliklerin inşasını inceleyen makaleleriyle, geniş ve çeşitli bağlamlarda çalışan yazarları bu eserde sıraladılar.

YER VE ERKEKLİK ÇALIŞMALARININ GİZLİ KİMLİK POLİTİKALARI

Erkeklik üzerine İngilizcede basılan daha yakın zamanlı coğrafi araştırmalarla ilgili not edilecek ilginç bir nokta, geniş bir yer çeşitliliği içinde üretildikleri ve daha da geniş bir coğrafi konum çeşitliliği ile uğraşmış olmalarıdır. Bunun bilgi inşasının mekânsallığı hakkında politik olarak işe yarar bir soruşturma çizgisini ortaya koymada en azından kısmi bir rol oynadığını ileri sürüyoruz. Coğrafi bilgi üretiminin mekansal politikasını inceleyen literatür birikimi giderek büyümektedir (bakınız Berg & Kearns, 1998; Minca, 2000; Gutie’rez & Lo’pez-Nieva, 2001; Berg, 2002, 2003; Gregson vd., 2003; Hones, 2003; Raju, 2003; Ramirez, 2003; Simonsen, 2003). Bu çalışmalar,

akademik bilginin üretiminde uluslararası nitelik ayrımları olarak terimleştirdiğimiz bir şeyin varlığını ileri sürerler (Farmanfarmaian, 1992, s. 4'ten sonra). Bu uluslararası nitelik ayrımları, siyasal ekonomi ve akademik birikimle ilgili kültürel politika stratejilerinden doğar ve çeşitli türde coğrafi yazımların öneminin hiyerarşik ölçeklendirilmesini doğurur (Berg, 2003). Bu bağlamda ve önceki birkaç çalışmayı da izleyerek (örneğin Berg & Kearns, 1998; Minca, 2000; Binnie vd., 2001; Gutierrez & Lopez-Nieva, 2001; Berg, 2003; Gregson, vd., 2003; Simonsen, 2003; Vaiou, 2003) uluslararası nitelik ayrımlarının, metropol Anglo-Amerika'da üretilen bilginin evrensel olarak ("teori" dediğimiz şey) derecelendirilmesine yol açtığını; bunun yanında metropol olmayan "dış çevreyi oluşturan" bölgelerde üretilen bilginin ise yerel (vaka incelemesi dediğimiz şey) olarak derecelendirildiğini ileri sürmek istiyoruz.

Bu teorik iddianın ampirik olarak kanıtlanması, akademik bilgi üretiminin metropol merkezinin dışında çalışmış birçok insana çok tanıdık gelecek, daha çok bir "his yapısına" işaret ettiğinden, zordur. Yine de bu sürecin ampirik bir örneğini en azından şematik olarak saptamaya çalışmak mümkündür.

Linda Peake ve Alissa Trotz'un (1999) Linden'de cinselliğin düzenlenmesi üzerine çalışması, Guyanalı boksit madenciliği kasabasında toplumsal cinsiyetli kimliklerin oluşum sürecinin detaylı bir ilişki analizi olması açısından mükemmel bir örnekleme sunar. Peake ve Trotz, "Erkeklikler ve kadınlıkların önceden verili olmayıp mücadele ve rıza aracılığıyla tarihsel olarak üretildiği" önermesinden başlayarak (Peake & Trotz, 1999, s. 127), Demba Boksit Madenciliği Şirketi'nin pratiklerini, aile yaşamı ve çalışmayı işçi sınıfı mekânları olarak inşa edilmesi için hegemonik kontrol oluşturma girişimleri açısından, ampirik bir detayla incelerler. Böyle yaparak maskülen ve feminen toplumsal cinsiyet kimliklerinin üretiminin, sınıf, toplumsal cinsiyet, cinsellik, ırk ve yer arasındaki karşılıklı belirleyici ilişkilerinde de yapıldığı gibi, teorik açıdan zengin bir analizini üretirler. Bununla beraber bu çalışmaya, ironik bir biçimde feminist coğrafya literatüründe, (evrensel olarak anlaşılan) İngiltere'nin veya ABD'nin görünüşte metropollük durumundan ziyade, (mahalli olarak anlaşılan) Guyana'da toplumsal cinsiyetli kimliklerin yerel inşasına odaklandığı için tam olarak hak ettiğinden daha az önem verildiği görülmektedir. Bu anlamda, sorgulanmadan kabul edilen uluslararası nitelik ayrımları çerçevesinde çalışıldığında, Guyana evrensel olarak uygulanabilirliği olan teorik bir örnek olmaktan ziyade yerel bir vaka incelemesi olarak okunur. Gillian Rose'un yaklaşımına göre;

Coğrafya maskulinisttir... [ve] maskulinist çaba geniş kapsamlı olduğunu iddia eder ve böylelikle bilgisine kendinden başka kimsenin katkı yapamayacağını düşünür... Maskulinizm sadece coğrafyacılar tarafından yapılan konu tercihlerinde, kavramsal araçlarında, kapsamlı bilgiye yönelik epistemolojik iddialarında değil, seminerlerde, konferanslarda, ortak alanlarda, iş görüşmelerinde iş başında görülebilir. (Rose, 1993, s. 4)

Rose'un kavrayışı rehberliğinde erkeklik çalışmalarındaki bilgi derecelendirmelerinin, coğrafi bilginin üretimi ve kullanımını belirleyen "maskulinizm hayaletlerinin" bir başka yan ürünü olduğunu ileri sürüyoruz (Butz & Berg, 2002). Bu iddiamız, süregelen bilgi derecelendirmesinin, Anglo-Amerikan "merkezde" üretilen çalışmaları evrensel olarak, "çevrede" üretilen çalışmaları ise tikel veya yerel olarak görülmesini açıklamaya yardımcı olacaktır. Aynı zamanda, bu merkez-çevre söyleminin kendisinin bir hayli problematik olduğunun ve gizli erkekliklerin yapılanmasına meyil verdiğinin farkındayız.

SONUÇ

Bize göre, son 20 yıl, özellikle son 10 yıl boyunca, "coğrafyayı ve erkeklikleri konumlandırma" yolculuğu oldukça ilginç ve verimli olmuştur. Cinsiyet/toplumsal cinsiyet sistemine odaklanan erkeklik tanımları, erkekliklerin coğrafi ve zamansal olumsuzluklarını vurgulamaya doğru uzanıp, genişledi. Bir zamanların sadece Anglo-Amerikan sosyal, kültürel ve feminist coğrafyacıların ilgi alanı olan erkeklikler, bir dizi konu ve bölge üzerinde çalışan, çeşitli perspektiflerden, farklı bölgelerde coğrafyacılar tarafından kucaklanmaya başladı.

Bu yorumu yazmak -bizim gördüğümüz şekliyle bu yolculuk üzerine yorum yapmak- bize "nerden nereye?"yi sorgulattı. Erkeklikler üzerine son birkaç yılda yürütülen çalışmalar artarak devam edecek gibi görünüyor. Gelecekte devam edeceğini umduğumuz bu araştırma alanında bir hızlanma görünmektedir. Hazırlanan derlemeler kütüphane yollarını tutmaya başladığına göre, önümüzdeki birkaç yıl içinde erkeklikler üzerine Glen Elder'ın (2003) belirişi gibi daha fazla yazarlı kitaplar da

görmeye başlayacağız. Tek başına erkeklikler konusuna yönelik olmayıp erkeklikler ile kimliğin sınıf, engellilik, cinsellik ve ırk gibi diğer eksenleri arasındaki mevcut karşılıklı belirleyici ilişkiler üzerine yoğunlaşma şahit olmaya başladığımız ve devam edecek gibi görünen bir eğilimdir. Bu yazıda da tartıştığımız gibi coğrafyacılara da sadece kimliğin üretimine yardımcı olan süreçlere değil, kimliğin üretimine yardımcı olan yerlere ve mekânlara da önem vermeye başladılar. Coğrafi bilgi üretiminin mekansal politikalarını inceleyen literatür ve onun erkeklik ile bağları, “diğerleri”nin coğrafyalarının açıkça ifade edilebilmesi için yaratılan söylemsel mekanın da etkisiyle, gittikçe daha çok gelişecek gibi görünmektedir.

Yolculuğun ne gibi kıvrımlar ve dönemeçler içereceğini önceden kestirmek her zaman için zordur ve “coğrafyayı ve erkeklikleri konumlandırmak” bu konuda bir istisna değildir. Bununla beraber kendisinden emin olduğumuz bir şey varsa o da, hangi yöne girilirse girilsin “Gender, Place and Culture” bu yolculuk için güvenilir ve değerli bir araç olarak kalacaktır. İlk sayısında, Peter Jackson’ın “Siyah Erkek” (1994) adlı makalesinin yayımından bu yana “Gender, Place and Culture”, erkeklikler üzerine coğrafi araştırmanın verimli bir tartışma ortaya koyabilmesi için bir forum sağlama işlevini sürdürdü. Biz bunun gelecek on yılda da devam etmesini umuyoruz.

REFERANSLAR

- Aitken, S. C.; Craine, J. (2002) "The pornography of despair: lust, desire and the music of Matt Johnson", *An International E-Journal for Critical Geographies*, 1, s. 91-116.
- Bell, D. (2000) "Farm boys and wild men: rurality, masculinity, and homosexuality", *Rural Sociology*, 65, s. 547-561.
- Berg, L. D. & Kearns, R. (1998) "America unlimited", *Environment and Planning D: Society & Space*, 16, s. 128-132.
- Berg, L. D. (1994) "Masculinity, place, and a binary discourse of theory and empirical investigation in the human geography of Aotearoa/New Zealand", *Gender, Place and Culture*, 1, s. 245-260.
- Berg, L. D. (1998a) "Reading (post)colonial history: masculinity, "race," and rebellious natives in the Waikato, New Zealand-1863", *Historical Geography*, 26, s. 101-127.
- Berg, L. D. (1998b) "Proclaiming native rebels, affirming European masculinity", *Proceedings of the 1995 Conference of the New Zealand Geographical Society* içinde, ed. P. C. Forer & P. J. Perry, New Zealand Geographical Society Conference Series No. 18, s. 174-177, Hamilton: New Zealand Geographical Society.
- Berg, L. D. (1999) "A (white) man of his times? Sir George Grey and the narration of hegemonic masculinity in Victorian New Zealand", *Masculinities in New Zealand* içinde, ed. R. Law, H. Campbell & J. Dolan, s. 67-83, Palmerston North: Dunmore Press.
- Berg, L. D. (2001) "Masculinism, emplacement and positionality in peer review", *Professional Geographer*, 53, s. 511-521.
- Berg, L. D. (2002) "(Some) spaces of critical geography", *The Student's Guide to Geography* içinde, ed. A. Rodgers & H. Viles, 2. baskı, s. 305-311, Oxford: Blackwell.
- Berg, L. D. (2003) "Scaling knowledge: towards a critical geography of critical geographies", *Geoforum*.
- Binnie, J.; Longhurst, R. & Peace, R. (2001) "Upstairs/downstairs—place matters, bodies matter", *Pleasure Zones: bodies, cities, space* içinde, ed. D. Bell, J. Binnie, R. Holliday, R. Longhurst & R. Peace, s. vii—xiv, New York: Syracuse University Press.
- Blomley, N. K. (1996) "'I'd like to dress her all over': masculinity, power and retail space", *Retailing, Consumption and Capital: towards the new economic geography of retailing* içinde, ed. N. Wrigley & M. Lowe, s. 238-256, London: Longman.

- Bonnett, A. (1999) "Masculinity/masculinities/masculinism", *A Feminist Glossary of Human Geography* içinde, ed. L. McDowell & J. P. Sharpp, s. 159-162, London: Arnold.
- Brandth, B. & Haugen, M. (2000) "From lumberjack to business manager: masculinity in the Norwegian forestry press", *Journal of Rural Studies*, 16, s. 343-355.
- Brittan, A. (1989) *Masculinity and Power*, Oxford: Blackwell.
- Brod, H. (ed.) (1987) *The Making of Masculinities: the new men's studies*, Boston: MA, Allen & Unwin.
- Brown, M. (1998) "Traveling through the closet", *Writes of Passage: ambiguity and contradiction in travel writing* içinde, ed. J. S. Duncan & D. Gregory, s. 185-199, London: Routledge.
- Butz, D. & Berg, L. D. (2002) "Paradoxical space: geography, men and duppy feminism", *Feminist Geography in Practice: research and method* içinde, ed. P. Moss, s. 87-102, Oxford: Blackwell.
- Campbell, H., Law, R. & Honeyheld, J. (1999) "What it means to be a man': hegemonic masculinity and the reinvention of beer", *Masculinities in Aotearoa/New Zealand* içinde, ed. R. Law, H. Campbell, J. Dolan, s. 166-186, Palmerston North: Dunmore Press.
- Carrigan, T., Connell, B. & Lee, J. (1987) "Toward a new sociology of masculinity", *The Making of Masculinities: the new men's studies* içinde, ed. H. Brod, s. 63-102, Boston: MA, Allen & Unwin.
- Chapman, R. & Rutherford, J. (ed.) (1988) *Male Order*, London: Lawrence & Wishart.
- Cleaver, F. (ed.) (2003) *Masculinities Matter! Men, Gender and Development*, London: Zed Books.
- Connell, R. W. (1987) *Gender and Power: society, the person and sexual politics (Cambridge, Polity Press)*.
- Connell, R. W. (1995) *Masculinities*, Berkeley: University of California Press.
- Connell, R. W. (1985) "Theorising gender", *Sociology*, 19, s. 260-272.
- Connell, R. W. (2000) *The Men and the Boys*, Cambridge: Polity Press.
- Curtin, A. & Linehan, D. (2002) "Where the boys are—teenagers, masculinity and a sense of place", *Irish Geography*, 35, s. 63-74.
- Davidoff, L. & Hall, C. (1987) *Family Fortunes: men and women of the English middle class, 1780-1850*, London: Hutchinson.
- Dawson, G. (1994) *Soldier Heroes: British adventure, empire and the imagining of masculinities*, London: Routledge.
- Day, K. (2001) "Constructing masculinity and women's fear in public space in Irvine, California", *Gender, Place and Culture*, 8, s. 109-127.

- Donaldson, M. (1993) "What is hegemonic masculinity?" *Theory and Society*, 22, s. 643-657.
- Elder, G. (2003) *Hostels, Sex, and the Apartheid Legacy: malevolent geographies*, Columbus: Ohio University Press.
- Farmanfarmaian, A. (1992) "Sexuality and the Gulf War: did you measure up?" *Genders*, 13, s. 1-29.
- Freidberg, S. (2001) "To garden, to market: gendered meanings of work on an African urban periphery", *Gender, Place and Culture*, 8, s. 5-24.
- Gregson, N. & Crewe, L. (1998) "Dusting down second hand rose: gendered identities and the world of second-hand goods in the space of the car boot sale", *Gender, Place and Culture*, 5, s. 77-100.
- Gregson, N., Simonsen, K. & Vaiou, D. (2003) "Writing (across) Europe: on writing spaces and writing practices", *European Urban and Regional Studies*, 10, s. 5-23.
- Gutierrez, J. & Lopez Nieva, P. (2001) "Are international journals of human geography really international?", *Progress in Human Geography*, 25, s. 53-69.
- Hearn, J. (1987) *The Gender of Oppression: men, masculinity and the critique of Marxism*, Brighton: Wheatsheaf.
- Herbert, S. (2001) "Hard Charger' or 'Station Queen'? Policing and the masculinist state", *Gender, Place and Culture*, 8, s. 55-71.
- Holloway, S. L., Valentine, G. & Bingham, N. (2000) "Institutionalising technologies: masculinities, femininities, and the heterosexual economy of the IT classroom", *Environment and Planning A*, 32, s. 617-633.
- Hones, S. (2003) "Sharing academic space", *Geoforum*.
- Hopkins, J. (2000) "Signs of masculinism in an uneasy place: advertising for big brothers", *Gender, Place and Culture*, 7, s. 31-55.
- Hubbard, P. (2000) "Desire/disgust: mapping the moral contours of heterosexuality", *Progress in Human Geography*, 24, s. 191-217.
- Jackson, C. (ed.) (2001) *Men at Work: labour, masculinities, development*, London: Frank Cass.
- Jackson, P. (1989) *Maps of Meaning*, London: Unwin Hyman.
- Jackson, P. (1991) "The cultural politics of masculinity: towards a social geography", *Transactions, Institute of British Geographers*, 16, s. 199-213.
- Jackson, P. (1994) "Black male: advertising and the cultural politics of masculinity", *Gender, Place and Culture*, 1, s. 49-59.
- Jackson, P., Stevenson, N. & Brooks, K. (1999) "Making sense of men's lifestyle magazines", *Environment and Planning D: Society and Space*, 17, s. 353-368.

- Jackson, P., Stevenson, N. & Brooks, K. (2001) *Making Sense of Men's Magazines*, Cambridge: Polity Press.
- Johnston, L. (1998) "Reading the sexed bodies and spaces of gyms", *Places through the Body* içinde, ed. H. Nast & S. Pile, s. 244-262, London: Routledge.
- Knopp, L. (1998) "Sexuality and space: gay male identity politics in the United States, the United Kingdom, and Australia", *Cities of Difference* içinde, ed. R. Fincher & J. M. Jacobs, s. 149-176, New York: Guilford Press.
- Krenske, L. & McKay, J. (2000) "Hard and Heavy': gender and power in a heavy metal music subculture", *Gender, Place and Culture*, 7, s. 287-304.
- Lagran, A. S. (2003) "Just another boys' room? Internet cafes as gendered technosocial spaces", *He, She and IT. New Perspectives on Gender in the Information Society* içinde, ed. M. Lie, Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Liepins, R. (2000) "Making men: the construction and representation of agriculture-based masculinities in Australia and New Zealand", *Rural Sociology*, 65, s. 605-620.
- Lindsay, L. & Miescher, S. (ed.) (2003) *Men and Masculinities in Modern Africa*, Portsmouth, NH: Heinemann.
- Little, J. & Panelli, R. (2003) "Gender research in rural geography", *Gender, Place and Culture*, 10, 3, s. 281-289.
- Little, J. (2002) *Gender and Rural Geography*, London: Pearson.
- Longhurst, R. (1994) "Reflections on and a vision for feminist geography", *New Zealand Geographer*, 50, s. 14-19.
- Longhurst, R. (1995) "The body and geography", *Gender, Place and Culture*, 2, s. 97-105.
- Longhurst, R. (1997) "(Dis)embodied geographies", *Progress in Human Geography*, 21, s. 486-501.
- Longhurst, R. (2000) "Geography and gender: masculinities, male identity and men", *Progress in Human Geography*, 24, s. 439-444.
- Longhurst, R. (2001) *Bodies: exploring fluid boundaries*, London: Routledge.
- Lysaght, K. (2002) "Dangerous friends and deadly foes-performances of masculinity in Belfast", *Irish Geography*, 31, s. 51-62.
- Mangan, J. A. & Walvin, J. (ed.) (1987) *Manliness and Morality: middle-class masculinity in Britain and America 1800-1940*, Manchester: Manchester University Press.
- Massey, D. B. (1998) "Blurring the binaries? High tech in Cambridge", *New Frontiers of Space, Bodies and Gender* içinde, ed. R. Ainley, s. 157-175, London: Routledge.
- Mayer, T. (ed.) (2000) *Gender Ironies of Nationalism: sexing the nation*, London: Routledge.

- McDowell, L. (1997) *Capital Culture: gender at work in the city*, Oxford: Blackwell.
- McDowell, L. (2000) "Learning to serve? Employment aspirations and attitudes of young working-class men in an era of labour market restructuring", *Gender, Place and Culture*, 7, s. 389-416.
- McDowell, L. (2002) "Transitions to work: masculine identities, youth inequality and labour market change", *Gender, Place and Culture*, 9, s. 39-59.
- Mee, K. & Dowling, R. (2000) "Working-class masculinity, suburbia and resistance: David Caesar's Idiot Box", *Proceedings of the Habitus Conference* içinde, ed. J. Stephens, Perth: Curtin University of Technology.
- Minca, C. (2000) Venetian geographical praxis, *Environment and Planning D: Society and Space*, 18, s. 285-289.
- Monk, J. & Hanson, S. (1982) "On not excluding half of the human in human geography", *Professional Geographer*, 34, s. 11-23.
- Morin, K., Longhurst, R. & Johnston, L. (2001) "(Troubling) spaces of mountains and men: New Zealand's Mount Cook and Hermitage Lodge", *Social and Cultural Geography*, 2, s. 117-139.
- Morrell, R. (ed.) (1998) Özel Sayı: Of boys and men: masculinity and gender in Southern African studies, *Journal of Southern African Studies*, 24
- Myers, G. A. (2002) "Colonial geography and masculinity in Eric Dutton's Kenya Mountain", *Gender, Place and Culture*, 9, s. 23-38.
- Ni Laoire, C. (2002) "Masculinities and change in rural Ireland", *Irish Geography*, 35, s. 16-28.
- Peake, L. & Trotz, A. (1999) *Gender, Ethnicity and Place: women and identities in Guyana*, London: Routledge.
- Phillips, R. (1997) *Mapping Men and Empire: a geography of adventure*, London: Routledge.
- Pile, S. (1994) "Masculinism, the use of dualistic epistemologies and third spaces", *Antipode*, 26, s. 255-277.
- Raju, S. (2003) "Contextualizing critical geography in India: emerging research and praxis", *Geoforum*.
- Ramirez, B. (2003) "The non-spaces of critical geography in Mexico", *Geoforum*.
- Rose, G. (1993) *Feminism and Geography: the limits of geographical knowledge*, Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Rubin, G. (1975) "The traffic in women: notes on the 'political economy' of sex", *Toward an Anthropology of Women* içinde, ed. R. Reiter, s. 157-210, New York: Monthly Review Press.
- Rural Sociology* (2000) Special thematic issue: Rural Masculinities, *Rural Sociology*, 65.
- Saugeres, L. (2002) "The cultural representation of the farming landscape: masculinity, power and nature", *Journal of Rural Studies*, 18, s. 373-404.

- Segal, L. (1990) *Slow Motion: changing masculinities, changing men*, London: Virago.
- Seidler, V. J. (1989) *Rediscovering Masculinity: reason, language and sexuality*, London: Routledge.
- Simonsen, K. (2003) "The spaces of critical geography", *Geoforum*.
- Sommers, J. (1998) "Men at the margin: masculinity and space in Downtown Vancouver 1950-1986", *Urban Geography*, 19, s. 287-310.
- Sparke, M. (1996) "Displacing the field in fieldwork: masculinity, metaphor and space", *BodySpace: destabilizing geographies of gender and sexuality* içinde, ed. N. Duncan, s. 212-233, New York: Routledge.
- Tervo, M. (2001) "Nationalism, sports and gender in Finnish sports journalism in the early twentieth century", *Gender, Place and Culture*, 8, s. 357-373.
- Vaiou, D. (2003) "The contested and negotiated dominance of anglophone geography in Greece", *Geoforum*.
- Valentine, G. (1999) "What it means to be a man: the body, masculinities, disability", *Mind and Body Spaces*, içinde, ed. R. Butler & H. Parr, s. 167-180, London: Routledge.
- Van Hoven, B. & Kathrin, H. (ed.) (2003) *Spaces of Masculinity*, London: Routledge.
- Women and Geography Study Group (WGSG) (1984) *Geography and Gender*, London: Hutchinson with Women and Geography Study Group of the IBG.
- Woodward, R. (1998) "'It's a man's life!' Soldiers, masculinity and the countryside", *Gender, Place and Culture*, 5, s. 277-300.
- Woodward, R. (2000) "Warrior heroes and little green men: soldiers, military training, and construction of rural masculinities", *Rural Sociology*, 65, s. 640-657.
- Zelinsky, W., Monk, J. & Hanson, S. (1982) "Women and geography: a review and prospectus", *Progress in Human Geography*, 6, s. 317-366.